

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Оцјена ризика по финансијску стабилност - прво полугодиште 2024.

Izdanje 3: 11/2024.

Sadržaj

Spisak grafikona.....	3
Spisak tablica	3
Skraćenice	4
Sažetak	5
1. Makroekonomski trendovi i rizici po financijsku stabilnost	6
2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora.....	9
2.1. Osnovni nalazi stres testa solventnosti bankarskog sektora za Q2 2024	14
2.2. Osnovni nalazi stres testa likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2024.	16
3. Regulatorni okvir.....	18

SPISAK GRAFIKONA

Grafikon 1 : Mapa makrofinancijskih rizika	6
Grafikon 2: Inflacija i pokazatelji tržišta rada	6
Grafikon 3: Polugodišnja struktura tekućeg računa BiH	7
Grafikon 4: Kretanje referentnih kamatnih stopa ESB-a i Euribo.....	7
Grafikon 5: Dijagram FSI bankarskog sektora	9
Grafikon 6: Kvaliteta kreditnog portfelja	9
Grafikon 7: Pokrivenost nekvalitetnih kredita rezerviranjima.....	10
Grafikon 8: Dinamika kretanja kredita stanovništvu i nefinancijskim poduzećima	10
Grafikon 9: Procjena financijskog ciklusa BiH.....	10
Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope	11
Grafikon 11: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope.....	11
Grafikon 12: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH	11
Grafikon 13: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope	12
Grafikon 14: Stopa promjene ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala.....	12
Grafikon 15: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	12
Grafikon 16: Pokazatelji profitabilnosti.....	12
Grafikon 17: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni kapitalni zahtjevi.....	15
Grafikon 18: Utjecaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala u ekstremnim scenarijima	15
Grafikon 19: Rezerviranja za kreditni rizik.....	15
Grafikon 20 : Osnovne LCR sastavnice, Q2 2024.....	16
Grafikon 21: Struktura zaštitnog sloja likvidnosti	16
Grafikon 22: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima	17
Grafikon 23: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor.....	17

SPISAK TABLICA

Tablica 1: Odabrani pokazatelji iz bankarskog sektora BiH	13
Tablica 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres	14

SKRAĆENICE

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
ESB	Europska središnja banka
ESG	Okolišni, socijalni i upravljački rizici (Environmental, social, and governance)
EU	Europska unija
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
IFC	Međunarodna finansijska korporacija (International Finance Corporation)
KM	Konvertibilna marka
LCR	Koeficijent pokrića likvidnosti (Liquidity Coverage Ratio)
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
RS	Republika Srpska
UBBiH	Udruga banaka Bosne i Hercegovine

SAŽETAK

- Makroekonomske prilike u BiH u prvoj polovini 2024. godine karakterizira umjereni ekonomski rast koji je i dalje determiniran slabom ekonomskom aktivnošću u zemljama eurozone koje su ključni trgovinski partneri BiH. Ukupna razina sustavnih rizika po financijsku stabilnost u BiH, prema ocjenama iz mape rizika, blago je smanjen u prvoj polovini 2024. godine, te se zadržao u rangu između niske do blago umjerene razine, kao i u prethodnoj godini. Umjereni ekonomski rast, uz oslabljenu inflaciju, te stabilnost na razini platne bilance i fiskalna održivost, zajedno su doprinijeli smanjenju rizika koji proizlaze iz unutarnjeg makroekonomskog okružja. Iako su i rizici iz međunarodnog okružja u prvoj polovini 2024. godine smanjeni, i dalje su izraženiji od rizika koji proizlaze iz domaćeg okružja, a uz jačanje geopolitičkih previranja i neizvjesnosti na globalnoj razini izvjesno je da će ovi rizici biti dominantniji i u sljedećem razdoblju. Prema službenim projekcijama CBBiH, bh. ekonomiju očekuje umjereni ekonomski rast i u sljedećem razdoblju (ispod višegodišnjeg prosjeka od 3,0%), pa se može očekivati da ocjena rizika po financijsku stabilnost ostane na približno istoj razini kao u 2024. godini.
- Bankarski sektor BiH je u prvom polugodištu 2024. godine zadržao visok stupanj stabilnosti, prvenstveno pod utjecajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend poboljšanja kvalitete aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitaliziranosti, na što ukazuju i ocjene iz dijagrama pokazatelja financijskog zdravlja. Izraženiji rast kreditne aktivnosti doveo je do smanjenja negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a, međutim ovaj pokazatelj financijskog ciklusa i dalje ukazuje da je kreditna aktivnost u negativnoj fazi ciklusa. S druge strane, kompozitni pokazatelj financijskog ciklusa u drugom tromjesečju 2024. godine bilježi pozitivnu vrijednost nakon jedanaest tromjesečja negativnih vrijednosti, te iznosi 0,1 standardnu devijaciju što signalizira prelazak u uzlaznu fazu financijskog ciklusa. Bankarski sektor BiH u prvoj polovini tekuće godine nije bio suočen sa značajnijim pritiskom rasta troškova dominantno domaćih izvora financiranja, uslijed čega je rast aktivnih i pasivnih kamatnih stopa ostao ograničen. Trend pada nekvalitetnih kredita je nastavljen, pri čemu je godišnja stopa defaulta u drugom tromjesečju 2024. godine zadržana na niskoj razini i u sektoru poduzeća i stanovništva. Neizvjesna ekonomska kretanja i dalje ostaju značajni izvori rizika po financijsku stabilnost koji se mogu reflektirati kroz otežanu sposobnost servisiranja duga poduzeća i stanovništva.

U sljedećem razdoblju profitabilnost banaka mogla bi biti prigušena pod utjecajem niza čimbenika kao što su rastući troškovi financiranja, slabljenje uvjeta pod kojima banke investiraju na međunarodnim financijskim tržištima kao i potencijalnog pogoršanja kvalitete aktive povezanog sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti.

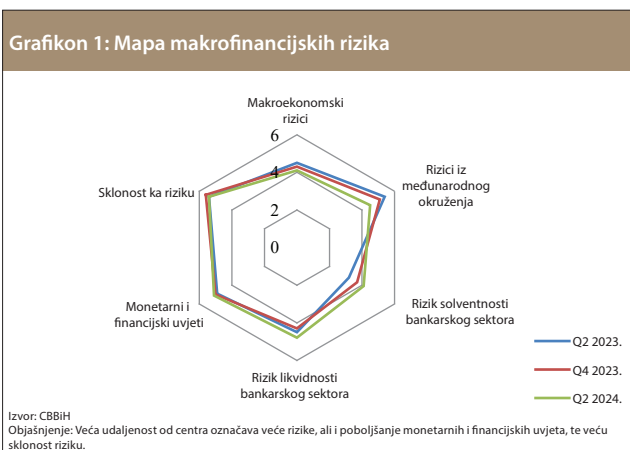
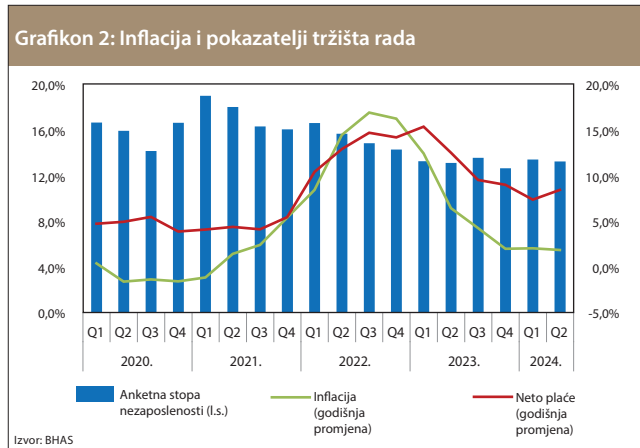
- Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost, te njihovo daljnje jačanje, povećavaju sposobnost banaka za apsorpciju rizika, što potvrđuju i rezultati provedenih testiranja na stres solventnosti i likvidnosti, koji ukazuju da je bankarski sektor u mogućnosti amortizirati vrlo snažne makroekonomske i likvidnosne šokove pretpostavljene u alternativnim scenarijima.
- Kao ključne aktivnosti vezane za jačanje regulatornog okvira za poslovanje banaka u BiH u tekućoj godini izdvajaju se: utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sustavnog rizika, te utvrđivanje minimalnih zahtjeva za upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (IRRBB). Pored navedenih, agencije za bankarstvo su tijekom 2024. godine usvojile i odgovarajuće privremene mjere s ciljem očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Također, CBBiH je uvela jedinstvenu naknadu za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sustavu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV). Ova odluka ima za cilj osigurati uvjete za poboljšanje učinkovitosti banaka u izvršavanju platnih transakcija stanovništva i poduzeća.

1. MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI PO FINANCIJSKU STABILNOST

Najznačajniji izvor rizika po financijsku stabilnost na globalnoj razini proizlazi iz rastuće geopolitičke nestabilnosti, pri čemu se posebno ističe rizik od eskalacije ratnih sukoba u Ukrajini i na Bliskom istoku, te njihov učinak na svjetsku trgovinu i cijene sirovina. Ekonomska aktivnost u eurozoni je i tijekom prve polovine 2024. godine zabilježila tek neznatan rast, što se odrazilo i na ekonomiju BiH, odnosno na one segmente koji su izravno naslonjeni na ekonomske performanse eurozone. Ipak, ukupni rast bh. ekonomije se uspio zadržati u pozitivnom teritoriju usprkos svim izazovima, što je jedan od ključnih čimbenika koji je doprinio da generalna ocjena rizika po financijsku stabilnost ne zabilježi pogoršanje u odnosu na prethodnu godinu.

Bh. ekonomija je u prvoj polovini 2024. godine zabilježila realni rast od 2,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, što je usprkos umjerenoj razini rasta značajan rezultat ako se isti sagleda u svjetlu ekonomskih kretanja u većini zemalja koje su ključni trgovinski partneri bh. ekonomije, te time značajno determiniraju i ekonomska kretanja u BiH. Njemačka ekonomija je u istom razdoblju zabilježila stagnaciju, ekonomija Austrije je smanjena za 1,0%, a ekonomska aktivnost u Italiji i Sloveniji je porasla za svega 0,9% i 1,3%. Na rashodovnoj strani BDP-a, rast je podržan od svih kategorija osim neto izvoza, uslijed smanjenja potražnje za bh. proizvodima izvana. Ako se promatra kretanje BDP-a prema glavnim djelatnostima (proizvodni pristup), rast je u najvećoj mjeri bio podržan pozitivnim kretanjima unutar uslužnog sektora (kategorija koja obuhvaća trgovinu na veliko i malo, prijevoz i pružanje smještaja doprinijela je polovini ostvarenog rasta BDP-a u prvoj polovini ove godine). Industrijska proizvodnja je jedina kategorija koja je ostvarila negativan doprinos rastu BDP-a, što je posljedica pada izvozno orijentirane prerađivačke industrije.

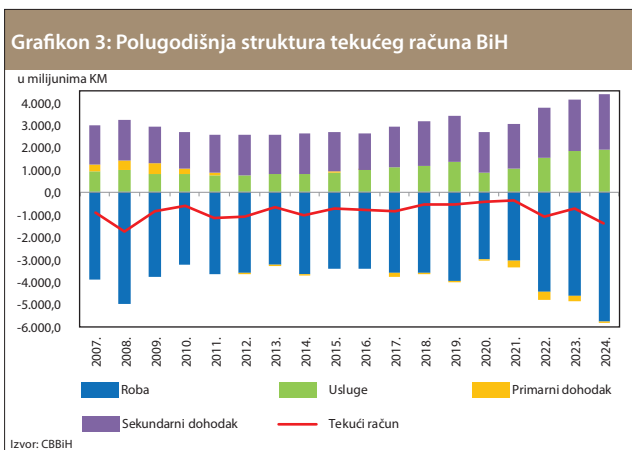
Umjerena ekonomska dinamika tijekom prvih šest mjeseci 2024. godine nije mogla snažnije podržati tržište rada. Anketa o radnoj snazi pokazala je čak i porast stope nezaposlenosti s 12,7% u četvrtom tromjesečju 2023. na 13,3% u drugom tromjesečju 2024. godine. Smanjenje inflacijskog pritiska, što zbog gubitka baznog učinka, što zbog stabilizacije cijena na svjetskom tržištu energenata, s druge strane značajno je pridonijelo smanjenju makroekonomskih rizika. Tako je u prvih šest mjeseci 2024. godine rast potrošačkih cijena iznosio 2,0% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, s tendencijom daljnjeg smanjenja u drugoj polovini godine. Uz usporenu inflaciju, prvu polovinu godine je obilježio i nastavak rasta nominalnih plaća iako po nešto nižoj stopi u odnosu na prvu polovinu 2023. godine (Grafikon 2). Ipak, razlika između inflacije i nominalnog rasta neto plaća (realna plaća) dodatno se uvećala u odnosu na prethodnu godinu, što je uz kreditni rast (nenamjenski krediti), snažniji priljev doznaka i rast turizma rezultiralo povećanom privatnom potrošnjom u prvoj polovini 2024. godine.

Rizici koji proizlaze iz ekonomskih odnosa s inozemstvom samo su blago povećani u 2024. godini, što je posljedica uvećanog deficita na tekućem računu. Suficitarne kategorije tekućeg računa (usluge i sekundarni dohodak) zabilježile su rekordne vrijednosti, pa je snažan rast robnog deficita donekle ublažen. Suficit na račun usluga je dominantno porastao zahvaljujući kategorijama vezanim za turističke usluge (putovanja i prijevoz). Turistički sektor kontinuirano bilježi pozitivne trendove, a rast broja dolazaka i noćenja stranih gostiju od 9%, odnosno 10% u prvoj polovini 2024. nagovještava rekordnu turističku sezonu u BiH.

Ostvareni suficit na konsolidiranoj razini BiH, te minimalni rast javnog (mastriškog) duga od svega 0,3% (na 13,2 milijarde KM) u odnosu na kraj 2023. godine, učinio je da rizici vezani za fiskalnu stabilnost zabilježe značajno smanjenje u 2024. godini.

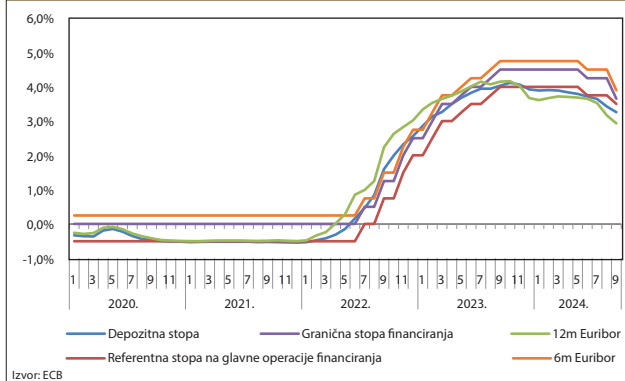
Posljedično, umjerena ekonomska aktivnost u prvoj polovini godine, uz oslabljenu inflaciju te stabilnost na razini platne bilance i fiskalna održivost, zajedno su doprinijeli smanjenju rizika koji proizlaze iz unutarnjeg makroekonomskog okružja. Sličan trend se očekuje i u drugoj polovini godine, a dostupni visokofrekventni makroekonomski pokazatelji (inflacija, trgovina na malo, turizam, neto plaće) za treće tromjesečje 2024. godine već oblikuju takav makroekonomski scenarij.

Rizici iz međunarodnog okružja nastavili su trend smanjenja u prvoj polovini 2024. godine, iako su i dalje naglašeniji od onih koji proizlaze iz domaćeg okružja. Na smanjenje ocjene ovih rizika najviše je utjecao rast deviznih rezervi koje su na kraju drugog tromjesečja 2024. dosegle povijesni maksimum od 16,5 milijardi KM, a koje predstavljaju „bafer“ za apsorpiranje izvanjskih šokova. U isto vrijeme, pad vanjsko-trgovinske razmjene, iako ima negativan utjecaj na rast BDP-a, u ovom slučaju ublažava rizike iz inozemstva jer smanjuje opseg trgovinskih veza BiH s inozemstvom (mjerene kroz odnos vanjsko-trgovinske razmjene i BDP). Trendovi s globalnih tržišta koje uzimamo u obzir prilikom procjene rizika iz međunarodnog okružja nisu zabilježili značajnije turbulencije u prvoj polovini 2024. godine. To se prije svega odnosi na vrijednost Euribora i na cijene nafte, kao dva pokazatelja koja imaju najveći stupanj utjecaja na bh. ekonomiju. Naime, šestomjesečni Euribor u prvoj polovini godine bilježi padajući trend uslijed najavljene promjene monetarne politike od strane ESB-a, vezane za smanjenje ključnih kamatnih stopa. ESB je krajem drugog tromjesečja 2024. godine smanjio ključnu kamatnu stopu čime je prekinut trend podizanja kamatnih stopa započet u srpnju 2022. godine (Grafikon 4). U isto vrijeme, kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu može se smatrati prilično stabilnim uzimajući u obzir intenzitet geopolitičkih tenzija na globalnoj razini.

Svi navedeni čimbenici su doprinijeli da se i rizici iz međunarodnog okružja smanje u prvoj polovini godine iako se globalna neizvjesnost i dalje smatra kao najveća prijetnja po financijsku stabilnost.

Grafikon 4: Kretanje referentnih kamatnih stopa ESB-a i Euribor

Ocjena sveukupnih monetarnih i financijskih uvjeta blago je poboljšana u prvoj polovini 2024. godine što ukazuje da su uvjeti zaduživanja nešto povoljniji u odnosu na kraj prethodne godine, unatoč nastavku blagog rasta kamatnih stopa na domaćem tržištu.

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka pokazala je da su u prva dva tromjesečja 2024. godine kreditni standardi za kredite poduzećima ostali pooštreni dok su ublaženi standardi za odobravanje kredita stanovništvu. Ipak, bez obzira na navedenu razliku u standardima, obje kategorije kredita su zabilježile intenzivan rast. Snažan rast kredita podržan ekonomskim rastom i povoljnim uvjetima financiranja rezultirao je povećanim udjelom kredita u odnosu na BDP u prvoj polovini 2024. godine čime je konačno prekinut trend produblivanja jaza koji mjeri omjer kredita i BDP-a, a koji traje od kraja 2020. godine (vidjeti poglavlje 2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora). Iako je blagi rast kamatnih stopa u sektoru stanovništva i poduzeća nastavljen i u trećem tromjesečju 2024. godine, očekivano povećanje potražnje poduzeća i stanovništva za kreditima uz nepromijenjene kreditne standarde imat će pozitivan utjecaj na ocjenu financijskih uvjeta u drugoj polovini 2024. godine. Slabljenje rizika koji dolaze iz međunarodnog i domaćeg makroekonomskog okružja praćeno je i poboljšanom, odnosno nižom percepcijom rizika od strane investitora u prvoj polovini godine. Povoljni trendovi zabilježeni u oblasti izravnih stranih investicija, portfelj i ostalih investicija tijekom 2024. godine značajno su pridonijeli poboljšanju ocjene u ovoj kategoriji. Također, na obje bh. burze zabilježen je rast redovitog prometa kao i burzanskih indeksa u odnosu na prvu polovinu 2023. godine. S druge strane, iako je nastavljen rast cijena nekretnina u prvoj polovini 2024. godine, dinamika rasta se znatno usporila u odnosu na prethodne dvije godine što je u određenoj mjeri ograničilo rizike povezane s ovim tržištem, dok se istovremeno percepcija rizika od strane investitora nije značajnije promijenila.

Usporavanje rasta cijena nekretnina odvija se uz nastavak rasta opsega prodaje nekretnina u oblasti stanogradnje i odobravanja kredita stanovništvu za stambene namjene od strane banaka. Prema dostupnim podacima s tržišta nekretnina koji obuhvaćaju samo novogradnju, u prvoj polovini 2024. godine broj prodanih stanova je veći za 6,2%. Rast prodaje stanova se odvija usporedo s rastom kredita stanogradnje, koji čine blizu jedne četvrtine ukupnih kredita stanovništva i porasli su za 12,3% u odnosu na prvu polovinu 2023. godine (novoodobreni krediti za stanogradnju porasli su za skoro 30% u istom razdoblju). Stoga, malo je vjerojatno da će se percepcija rizika od strane investitora vezana za tržište nekretnina pogoršati u sljedećem razdoblju, imajući u vidu da se tržište nekretnina do sada pokazalo kao izrazito otporno na ekonomske turbulencije, te da predstavlja određenu vrstu „sigurnog utočišta“ za investitore u BiH.

Prema službenim projekcijama CBBiH, bh. ekonomiju očekuje umjerena razina ekonomskog rasta i u sljedećem razdoblju, a koji neće prijeći višegodišnji prosjek od 3,0%. Ekonomija će i dalje biti snažno oslonjena na kretanja iz međunarodnog okružja, pa će i rizici po financijsku stabilnost dominantno proizlaziti iz tog segmenta. Posljedično, može se očekivati da ocjena rizika po financijsku stabilnost ostane na približno istoj razini kao u 2024. godini, a značajnije poboljšanje iste bi pretpostavljalo snažniji ekonomski rast što u trenutnom makroekonomskom okružju nije izvjesno.

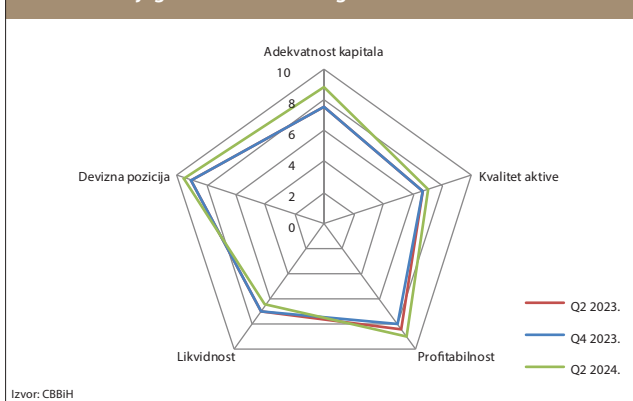

2. TRENDVI I RIZICI IZ BANKARSKOG SEKTORA

U prvom polugodištu 2024. godine bankarski sektor BiH je zadržao visok stupanj stabilnosti prvenstveno pod utjecajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend poboljšana kvalitete aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitaliziranosti. Tijekom 2024. godine zabilježen je i izražen trend jačanja kreditne aktivnosti banaka. U sljedećem razdoblju može se očekivati usporavanje trenda rasta profitabilnosti pod utjecajem pritiska na rast troškova financiranja, slabijeg rasta kamatnih prihoda te potencijalnog pogoršanja kvalitete aktive povezanog sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti. Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost bankarskog sektora ostavljaju bankama dovoljno prostora za apsorpciju rizika, što su potvrdili i rezultati stresnog testiranja solventnosti i likvidnosti na malo vjerojatne i vrlo snažne šokove.

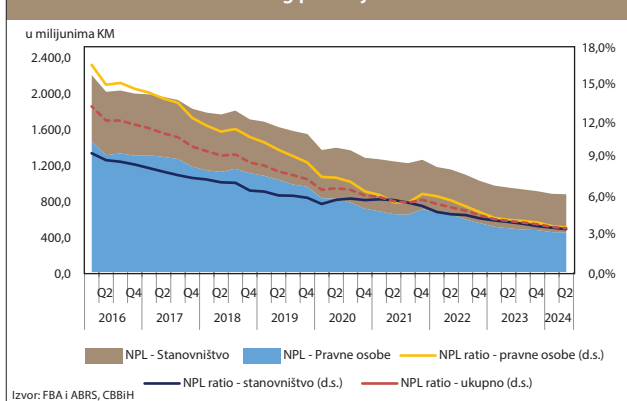
Sveukupna ocjena pokazatelja financijskog zdravlja za prvo polugodište 2024. godine ukazuje da je otpornost bankarskog sektora povećana kako u odnosu na kraj 2023. godine tako i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, pri čemu su poboljšane ocjene u segmentima profitabilnosti, kvalitete aktive, kapitaliziranosti i deviznog rizika, dok je ocjena u segmentu likvidnosti blago smanjena, ali i dalje ukazuje na to da je bankarski sektor visoko likvidan. (Grafikon 5). U prvoj polovini 2024. godine nastavljen je trend poboljšanja kvalitete aktive na sustavnoj razini što je istovremeno rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita kao i značajnijeg kreditnog rasta. Unatoč izazovnom makroekonomskom okruženju zabilježen je oporavak nekvalitetnih potraživanja u jednom manjem dijelu kreditnog portfelja pri čemu je i prosječna godišnja stopa defaulta u promatranom razdoblju ostala niska i u segmentu stanovništva i pravnih osoba te je iznosila 1,13% i 0,94% respektivno.

Grafikon 5: Dijagram FSI bankarskog sektora

Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima na kraju prvog polugodišta 2024. godine iznosio je 3,5% što je najniža vrijednost ovog pokazatelja od 2006. godine, a pad udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima od 60 baznih bodova u odnosu na isto razdoblje prethodne godine zabilježen je i u sektoru stanovništva i u sektoru nefinancijskih poduzeća. Kontinuirano smanjenje udjela nekvalitetnih u ukupnim kreditima sektora stanovništva pored već navedenih čimbenika podupiru i pozitivna kretanja na tržištu rada u pogledu nastavka rasta realnih neto plaća. Na nižu percepciju kreditnog rizika u sektoru stanovništva ukazuju i podatci iz Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka,¹ prema kojima je u prva dva tromjesečja 2024. godine zabilježeno ublažavanje standarda za odobravanje stambenih, kao i potrošačkih i nenamjenskih kredita. I nefinancijska poduzeća nastavljaju uspješno amortizirati rizike koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja, što ukazuje da inflatorni pritisci u prethodnom razdoblju nisu negativno utjecali na njihovu sposobnost servisiranja obveza.

Grafikon 6: Kvaliteta kreditnog portfelja

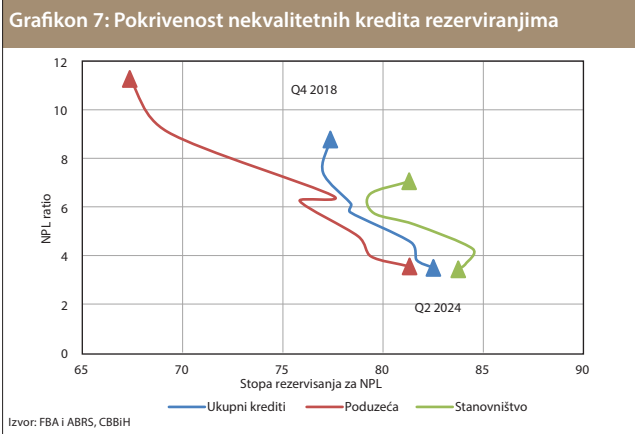

Ipak, u promatranom razdoblju primjetan je i blagi trend rasta udjela kredita s povećanom razinom kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima ovog sektora. Udio kredita razine kreditnog rizika 2 na kraju drugog tromjesečja 2024. godine iznosio je 11,4% i bilježio je rast od 60 baznih bodova u odnosu na isto razdoblje prethodne godine čemu najviše doprinosi sektor građevinarstva, prijevoza i skladištenja te sektor poljoprivrede, šumarstva i ribolova. Ovakvi trendovi ukazuju na postupnu akumulaciju rizika u pojedinim industrijama u sektoru poduzeća. Također, prema rezultatima posljednje Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka u 2024. godini u drugom tromjesečju dodatno su pooštreni kreditni standardi i za kratkoročne i za dugoročne kredite poduzećima, što je sukladno povišenoj percepciji rizika banaka u makroekonomskom okruženju.

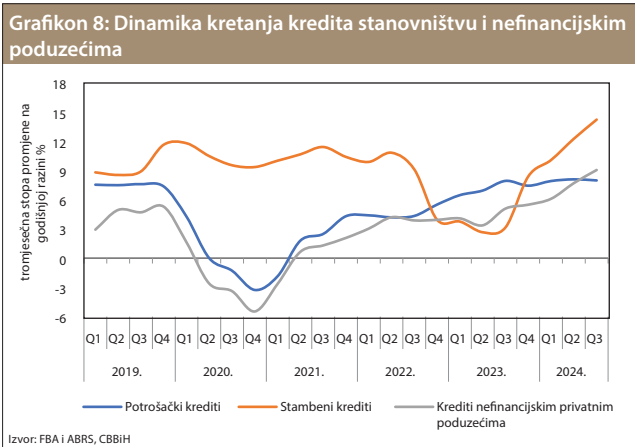
¹ Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH (Izješće za drugo tromjesečje 2024. godine)

I dalje neizvjesna ekonomska kretanja bi mogla utjecati na rezultate poslovanja nefinancijskih poduzeća, iz čega proizlazi povećani kreditni rizik koji dolazi iz ovog sektora koji bi se mogao materijalizirati u sljedećem razdoblju.

Niska razina nekvalitetnih kredita u ukupnim praćen je i visokom pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezerviranjima za očekivane kreditne gubitke. Na Grafikonu 7 uočljivo je da se pokrivenost nekvalitetnih kredita rezerviranjima za očekivane kreditne gubitke kontinuirano povećava u promatranom razdoblju od početka primjene standarda MSFI 9, a ovaj trend je nastavljen i u prvoj polovini 2024. godine čime je dosegla razinu od čak 82,5%. Ovako visoka pokrivenost, uz nisku razinu nekvalitetnih kredita, čini banke stabilnijim i otpornijim na moguće tržišne turbulencije pružajući sigurnost u suočavanju s budućim izazovima u dinamičnom ekonomskom okruženju.

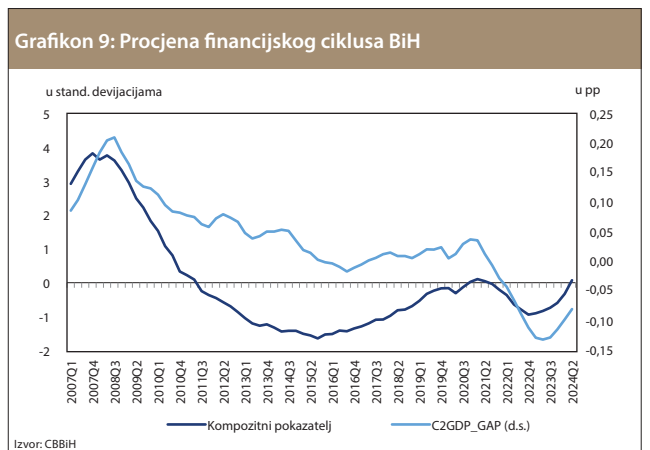
Uz smanjenje vrijednosti nekvalitetnih kredita, poboljšanje pokazatelja kvalitete aktive doprinosi i značajno intenziviranje kreditne aktivnosti tijekom 2024. godine (Grafikon 8). Na ostvarenu kreditnu aktivnost pozitivno su utjecali rast potražnje za kreditima i relativno niske aktivne kamatne stope.

Na godišnjoj razini, kreditni rast je iznosio 7,9% na kraju prvog polugodišta 2024. godine, te se u trećem tromjesečju dodatno ubrzao i dostigao razinu od 9,1%. Sektori poduzeća i stanovništva zabilježili su godišnji rast kredita od po 9,1% na kraju trećeg tromjesečja 2024. godine.

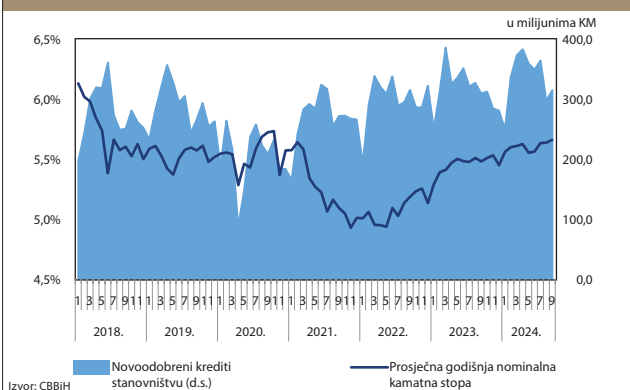
Kreditni rast u sektoru stanovništva generiran je prije svega rastom potrošačkih kredita te rastom stambenih kredita čija je godišnja stopa rasta u trećem tromjesečju 2024. godine iznosila 8,0% i 14,3% respektivno.

Jačanje kreditne aktivnosti u privatnom nefinancijskom sektoru rezultiralo je smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a koji u drugom tromjesečju 2024. godine iznosi -8% te pored smanjenja i dalje ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost (Grafikon 9). S druge strane kompozitni pokazatelj u recentnom razdoblju već je u pozitivnom teritoriju i iznosi 0,1 standardnu devijaciju, što znači da se financijski ciklus na kraju drugog tromjesečja 2024. godine nalazi na razini blago iznad svog dugoročnog trenda. Ako promatramo doprinose svake od korištenih varijabli u kompozitnom pokazatelju zaključujemo da većina uključenih pokazatelja kreditiranja, još uvijek negativno doprinose kompozitnom pokazatelju financijskog ciklusa, s tim da se negativni doprinosi u posljednjih nekoliko tromjesečja značajno smanjuju. S druge strane, pokazatelji koji uključuju neto kamatne prihode, nekvalitetne kredite, pokazatelje s tržišta rada, pokazatelje s tržišta nekretnina, te strano zaduživanje, pozitivno doprinose kompozitnom pokazatelju i ukazuju da je financijski ciklus već u uzlaznoj fazi.

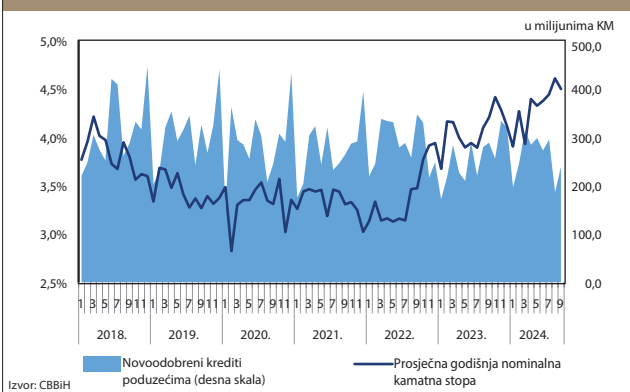
Iako su pritisci na povećanje kamatnih stopa na bh. bankarskom tržištu prisutni od početka podizanja kamatnih stopa ESB-a, iz prikaza kretanja kamatnih stopa u BiH, evidentno je da je intenzitet rasta kamatnih stopa u BiH u promatranom razdoblju bio ograničen. Kamatne stope na novoodobrene kredite poduzećima i stanovništvu bilježile su postupni, blagi rast tijekom 2023. godine koji je nastavljen do kraja trećeg tromjesečja 2024. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na novoodobrene kredite poduzećima za prvih devet mjeseci 2024. godine iznosila je 4,3% i veća je za 21 bazni bod u odnosu na prosječnu kamatnu stopu u 2023. godini. Kada je riječ o sektoru stanovništva, prosječna ponderirana kamatna stopa u prvih devet mjeseci tekuće godine iznosila je 5,6% i veća je za 14 baznih bodova u odnosu na prosječnu kamatnu stopu u 2023. godini. Banke su do sada bile manje sklone značajnijem povećanju kamatnih stopa (200 bp ili više) i na postojeće kredite s varijabilnom kamatnom stopom.

Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope

Tako je značajan rast kamatne stope utvrđen u malom dijelu kreditnog portfelja, koji na kraju prvog polugodišta 2024. godine čini manje od 6% ukupnih kredita.

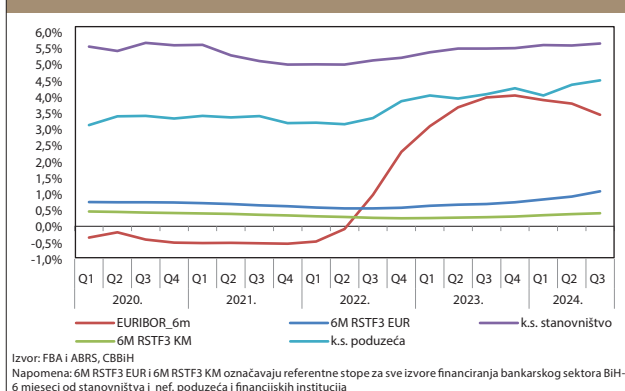
Grafikon 11: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope

Pasivne kamatne stope na nove depozite stanovništva i nefinancijskih poduzeća također su nastavile bilježiti blagi rast tijekom 2024. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na novougovorene depozite stanovništva u prvih devet mjeseci tekuće godine iznosila je 2,1% i veća je za 28 baznih bodova u odnosu na prosječnu stopu u 2023. godini. Promatrajući novougovorene depozite po valutama zaključujemo da je prosječna ponderirana kamatna stopa na depozite stanovništvu u KM (1,76%) niža u odnosu na prosječnu ponderiranu kamatnu stopu na depozite u EUR i s valutnom klauzulom u EUR (2,25%), a obje stope bilježile su gotovo jednak rast u prvih devet mjeseci 2024. godine. U sektoru nefinancijskih poduzeća prosječna ponderirana stopa na novougovorene depozite u promatranom razdoblju iznosila je 1,92% i bilježila je nešto značajniji rast od 71 baznog boda u odnosu na prosječnu stopu u 2023. godini. Na značajniji rast ove stope utjecala je prosječna ponderirana kamatna stopa na depozite u EUR i s valutnom klauzulom u EUR koja je u promatranom razdoblju bilježila povećanje od 80 baznih bodova i iznosila je 2,3%, dok je prosječna ponderirana kamatna stopa na depozite u KM u istom razdoblju bilježila povećanje od 40 baznih bodova i iznosila je 1,5%.

Kretanje referentnih stopa prosječnog ponderiranog troška financiranja banaka u BiH također pokazuje da u promatranom razdoblju nije došlo do značajnijih promjena u troškovima financiranja banaka, odnosno referentne stope prosječnog troška financiranja banaka u BiH se i dalje nalaze na niskim razinama (Grafikon 12). Financiranje iz izvora u domaćoj valuti je sve vrijeme značajno jeftinije od izvora u euru, a u posljednjih šest tromjesečja uočava se nešto dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR valuti u odnosu na izvore u KM valuti. U odnosu na kraj 2023. godine, na kraju trećeg tromjesečja 2024. godine šestomjesečna referentna stopa za izvore u EUR valuti bilježi povećanje od 34 bazna boda, dok povećanje referentne stope za izvore u KM u promatranom razdoblju iznosi 10 baznih bodova. Na dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR u promatranom razdoblju djelomično se odrazilo i financiranje instrumentima s posebnom namjenom koje banke koriste u svrhu ispunjavanja minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL)².

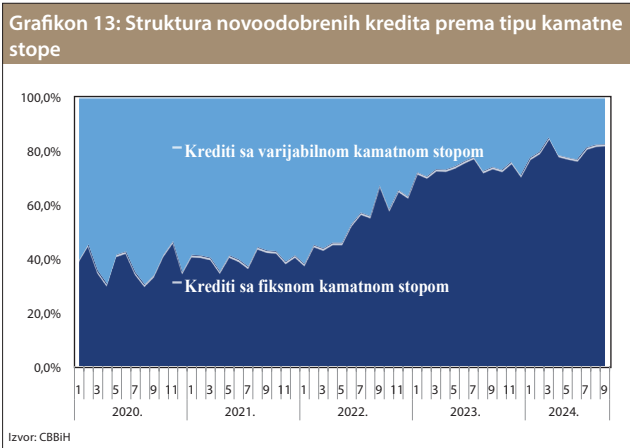
Grafikon 12: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH

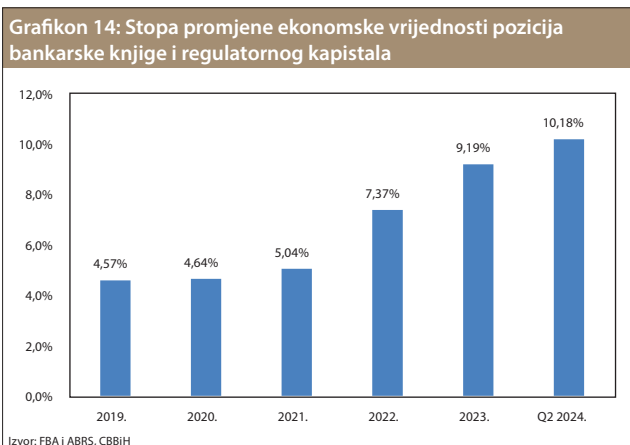
Banke su nastavile izbjegavati kamatno inducirani kreditni rizik, odobravajući sve više kredita uz fiksnu kamatnu stopu. Trend rasta udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom se ubrzao tijekom 2024. godine, tako da se u prvih devet mjeseci tekuće godine čak 80% ukupnih novoodobrenih kredita odnosilo na kredite s fiksnom kamatnom stopom. Prema podacima FBA i ABRS, udio kredita sa fiksnom kamatnom stopom u ukupnom kreditnom portfelju na kraju drugog tromjesečja 2024. godine iznosio je 83,4%, odnosno 78,0%. Iako je trend rasta udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom dao pozitivan doprinos smanjenju kamatno inducirano kreditnog rizika, prenaplašeno udio kredita s fiksnom kamatnom stopom, uz rast troškova financiranja banaka i sve veći jaz u ročnosti imovine i obveza moglo bi se negativno odraziti na profitabilnost banaka. Ipak, uzimajući u obzir podatke agencija za bankarstvo o efektivnim kamatnim stopama, koje su primjetno više od nominalnih kamatnih stopa, posebno u sektoru

² Odluka o minimalnim zahtjevima za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/18) i Odluka o minimalnim zahtjevima za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke ("Službene novine Republike Srpske", br. 19/23)

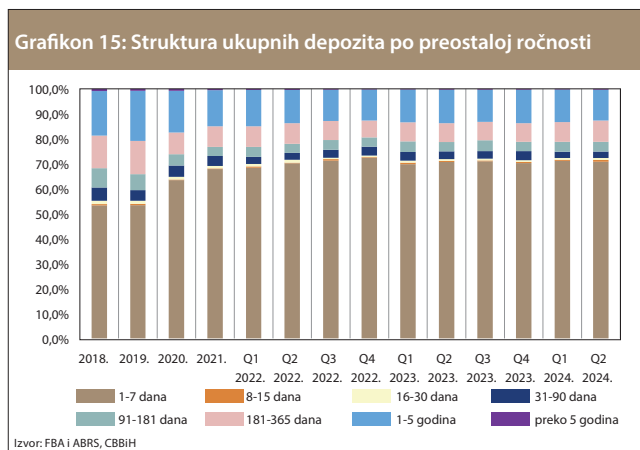
stanovništva, može se izvesti zaključak da su banke već u određenoj mjeri ugradile procjene rasta troškova financiranja u efektivnu kamatnu stopu na kredite s fiksnom kamatnom stopom.

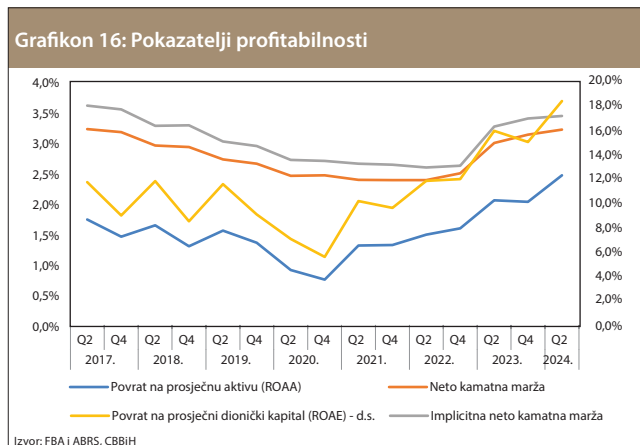
Zabilježeno povećanje udjela imovine s fiksnom kamatnom stopom kao i sve veće razlike u ročnosti imovine i obveza u bankarskom sektoru utjecali su i na povećanu izloženost kamatnom riziku u bankarskoj knjizi u nekoliko prethodnih godina, a isti trend je nastavljen i u prvoj polovini 2024. godine. Sukladno regulatornim propisima, da bi ocijenile izloženost tržišnom riziku ukoliko bi došlo do porasta kamatnih stopa, banke primjenjuju scenarij paralelnog porasta kamatnih stopa za 200 baznih bodova na pozicije bankarske knjige koje su osjetljive na promjene kamatnih stopa. Primjena navedenog scenarija na kraju drugog tromjesečja 2024. godine dovela bi do smanjenja ukupne ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala za 10,2%. Iako ovakav rast signalizira povećani rizik i dalje je ispod supervizorskog praga od 20% čime sektor ostaje relativno otporan u suočavanju s potencijalnim ekonomskim izazovima koji prate rast kamatnih stopa. Ipak primjetne su značajne razlike po pojedinačnim bankama u sustavu pa promjene u ekonomskoj vrijednosti kapitala u drugom tromjesečju 2024. godine dosežu i stopu od preko 17% kod nekih banaka.

Struktura izvora financiranja banaka u najvećoj mjeri temelji se na depozitima domaćih rezidentnih sektora koji čine čak 98% ukupnih depozita bankarskog sektora i koji su na kraju drugog tromjesečja 2024. godine iznosili 31,9 milijardi KM. Kontinuirani rast depozita privatnog nefinancijskog sektora potvrdio je njihovu ulogu kao primarnog izvora financiranja banaka. Ukupni depoziti svih sektora bilježili su godišnji rast od 7,3%, čemu u najvećoj mjeri doprinosi rast depozita nefinancijskih privatnih poduzeća po stopi od 14,5%, te rast depozita stanovništva po stopi od 9,1%. S druge strane, u promatranom razdoblju zabilježen je značajan pad depozita banaka i sektora vlade. Ročna struktura depozita je i dalje nepovoljna, te bi s vremenom mogla predstavljati ograničavajući čimbenik za dugoročno kreditiranje. Udio depozita s rokom dospijanja od 1 do 7 dana čini 70,8% ukupnih depozita. S druge strane udio dugoročnih depozita s preostalom ročnošću dužom od 5 godina na kraju drugog tromjesečja 2024. iznosi 0,3% ukupnih depozita (Grafikon 15).

Bankarski sektor BiH je i u prvoj polovini 2024. godine iskazao značajan rast neto dobiti i ostvario viši povrat na prosječnu aktivu i prosječni kapital u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Neto dobit bankarskog sektora u prvom polugodištu 2024. godine iznosila je 362 milijuna KM i za 27,8% je veća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (Grafikon 16).

Rast neto dobiti je ostvaren najvećim dijelom zahvaljujući snažnom porastu neto kamatnih prihoda, uslijed nastavka rasta kreditne aktivnosti i rasta kamatnih stopa na kredite poduzećima. Iako je trend rasta profitabilnosti nastavljen u prvom polugodištu 2024. godine, primjetno je usporavanje dinamike rasta ostvarene neto dobiti u usporedbi s prethodnom godinom, pod utjecajem slabijeg intenziteta rasta neto kamatnih prihoda uz istovremeni rast nekamatnih rashoda po osnovu rasta troškova plata zaposlenih i ostalih operativnih troškova.

Dinamika neto kamatne marže također je usporila u prvom polugodištu 2024. godine (Grafikon 16). Visina i održivost trenutne razine profitabilnosti ovisit će o nekoliko čimbenika poput intenziteta rasta kamatnih stopa na oročene depozite i ostale izvore financiranja, te potencijalnog pogoršanja kvalitete aktive u uvjetima naglašenih neizvjesnosti u makroekonomskom okruženju.

U Tablici 1. dat je pregled osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora BiH.

Tablica 1: Odabrani pokazatelji iz bankarskog sektora BiH

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Q2 2024.
Ukupna aktiva (mil. KM)	30.282,0	32.969,3	33.471,5	35.905,1	37.429,4	39.569,6	40.587,5
Ukupna aktiva (% BDP)	89,3	92,1	96,1	91,7	81,0	82,1	81,5
Ukupni kapital (mil. KM)	3.936,6	4.174,8	4.120,4	4.224,7	4.453,4	4.883,9	5.196,9
Adekvatnost kapitala (%)	17,5	18,0	19,2	19,6	19,6	19,7	19,6
Ukupni krediti (mil. KM)	19.331,5	20.684,1	20.748,5	21.596,0	21.923,0	23.532,6	24.790,8
Nekvalitetni krediti (%)	8,8	7,4	6,1	5,8	4,5	3,8	3,5
Ukupni depoziti (mil. KM)	23.654,5	25.820,1	26.176,1	28.683,5	30.038,7	31.639,8	32.572,2
Odnos kredita i depozita (%)	81,7	80,1	79,3	75,3	73,0	74,4	76,1
Neto profit (mil. KM)	330,4	370,5	227,1	409,0	500,7	705,8	463,0
Broj banaka	23	23	23	22	22	21	21

Izvor: CBBiH

2.1. OSNOVNI NALAZI STRES TESTA SOLVENTNOSTI BANKARSKOG SEKTORA ZA Q2 2024

Testiranje otpornosti na stres na bazi podataka s kraja drugog tromjesečja 2024. godine je potvrdilo da je bankarski sektor, uz postojeću razinu kapitaliziranosti, sposoban apsorbirati pretpostavljene šokove čak i jačeg ekstremnog scenarija, slijedom čega se i tijekom vremenskog horizonta testiranja do kraja 2026. godine kapitaliziranost na razini sektora zadržala značajno iznad regulatornog minimuma od 12% kao i zaštitnog sloja za očuvanje kapitala na propisanoj razini od 14,5%. U testiranje na stres uključeni su i dodatni kapitalni zahtjevi iz Stuba 2 koji su za svaku pojedinačnu banku utvrđeni u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP).

Provedeni test otpornosti na stres ima trogodišnji horizont (2024. – 2026. godina), a razina solventnosti se razmatra kroz tri različita scenarija ekonomskih kretanja, i to osnovnog i dva ekstremna scenarija. Osnovni scenarij je baziran na očekivanim ekonomskim kretanjima prema službenim projekcijama CBBiH iz svibnja 2024. godine, dok su ekstremni scenariji modelirani na način da se široki spektar egzogenih i endogenih varijabli inkorporira u model u formi hipotetskih ekonomskih šokova, što se u konačnici odražava na glavne makroekonomske pretpostavke.

cilj utvrditi i najmanje slabosti u bankarskom sektoru, predviđa recesija tijekom prve dvije godine testiranja. Nadalje, osobna potrošnja je pod utjecajem inflatornih pritisaka do kraja projekcijskog horizonta što naročito produbljuje recesiju u ekstremnom scenariju 2 tijekom 2025. godine. Pretpostavljeni porast premije rizika zemlje je jednak u oba ekstremna scenarija i dovodi do značajnijeg porasta domaćih kamatnih stopa na kredite stanovništvu i poduzećima u 2025. godini. Rast kamatnih stopa će utjecati i na usporavanje kreditne aktivnosti, naročito u sektoru poduzeća, te oba ekstremna scenarija pretpostavljaju skromne stope kreditnog rasta do kraja vremenskog horizonta testiranja. Posljedično, u drugoj godini testiranja se u oba scenarija očekuje značajan pad cijena nekretnina. Pregled kretanja glavnih makroekonomskih pokazatelja u osnovnom i ekstremnim scenarijima prikazan je u Tablici 2.

Tablica 2. Osnovne pretpostavke u testovima na stres

	Osnovni scenarij			Ekstremni scenarij 1			Ekstremni scenarij 2		
	2024.	2025.	2026.	2024.	2025.	2026.	2024.	2025.	2026.
Realni rast BDP-a	2,6%	2,9%	3,3%	0,4%	-0,9%	0,9%	-0,2%	-3,8%	0,5%
Inflacija	2,6%	2,0%	1,7%	3,1%	4,3%	3,4%	3,2%	5,0%	3,8%
Kreditni rast - poduzeća	4,6%	3,9%	3,2%	2,2%	1,4%	4,1%	1,4%	1,2%	4,2%
Kreditni rast - stanovništvo	6,4%	4,9%	3,9%	5,7%	2,1%	2,2%	5,6%	1,7%	1,8%
Aktivne kamatne stope - poduzeća	4,4%	4,5%	4,7%	4,7%	5,8%	6,8%	4,7%	5,9%	6,9%
Aktivne kamatne stope - stanovništvo	5,7%	6,0%	6,3%	6,0%	7,1%	8,2%	6,0%	7,2%	8,4%
Rast cijena nekretnina stambene namjene	6,7%	2,7%	4,6%	4,5%	-9,2%	7,7%	4,5%	-8,4%	8,1%

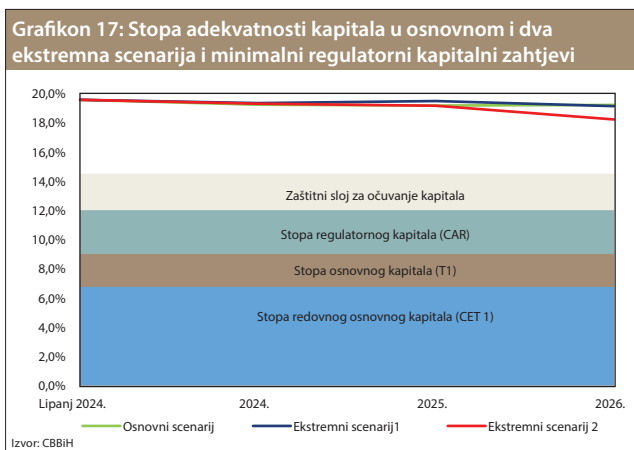
Izvor: CBBiH

U osnovnom scenariju, očekuje se nastavak pozitivnih makroekonomskih kretanja, prvenstveno u pogledu ekonomskog rasta i inflacije.

Ključni rizici po ekonomsku aktivnost u BiH koji su oblikovali **dva ekstremna scenarija**, proizlaze iz geopolitičkih nestabilnosti u Ukrajini i na Bliskom istoku, te njihovih implikacija na ekonomiju Europe pa tako i BiH. Dodatni rizik po bh. ekonomiju proizlazi iz potencijalnih ekstremnih događaja uzrokovanih klimatskim promjenama. Osnovna razlika između dva hipotetska scenarija se ogleda u intenzitetu pretpostavljene recesije gdje blaži ekstremni scenarij pretpostavlja kontrakciju ekonomske aktivnosti samo u drugoj godini testiranja, dok se kod ekstremnog scenarija 2, čiji je

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora na kraju prvog polugodišta 2024. godine kao polazna osnova u testiranju na stres iznosila je 19,6%, pri čemu su sve banke u sustavu bilježile jako visoku kapitaliziranost. U osnovnom scenariju bankarski sektor zadržava visoku razinu kapitaliziranosti od 19,2% do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Sve banke bi uspjele zadržati razinu kapitala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, kao i ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stupca 2. utvrđene u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP), te ne bi postojala potreba za dokapitalizacijom bilo koje banke u sektoru tijekom vremenskog horizonta testiranja (Grafikon 17).

Također, sve banke u sustavu bi uspjele zadržati dodatni zaštitni sloj za očuvanje kapitala.³ U ekstremnom scenariju 1 stopa adekvatnosti kapitala na kraju testnog razdoblja iznosila bi visokih 19,1%. Rezultati testiranja na stres pokazuju da je bankarski sektor izuzetno otporan na pretpostavljene šokove u spomenutom scenariju, te da bi samo jedna manja banka u sustavu s udjelom od 0,8% u ukupnoj aktivni, u slučaju materijalizacije blažeg ekstremnog scenarija, iskazala potrebu za dokapitalizacijom i to tek u trećoj godini projiciranog stresnog razdoblja. Uz spomenutu banku, još dvije manje banke u sustavu bi pri apsorpciji pretpostavljenih šokova ekstremnog scenarija 1 iscrpile viškove kapitala, zadirući u zaštitni sloj za očuvanje kapitala.

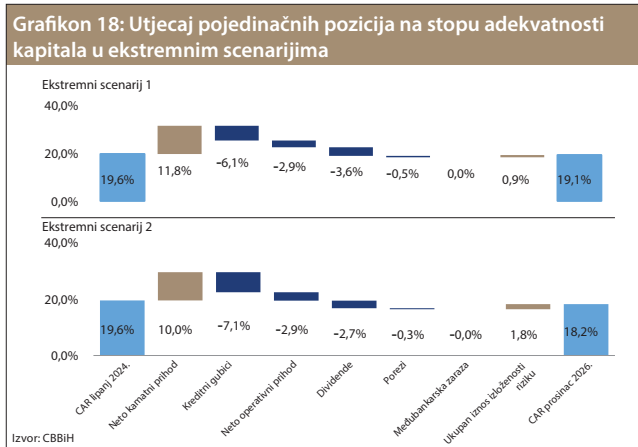

Ukoliko dođe do materijalizacije šokova iz ekstremnog scenarija 2, stopa adekvatnosti kapitala na razini sustava bi se smanjila na 18,2%, a dodatne potrebe za kapitalom na kraju trogodišnjeg testnog razdoblja iskazale bi ukupno četiri banke u sustavu s udjelom od 6,35% u ukupnoj aktivni, pri čemu tri banke ne bi ispunjavale minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve na razini sustava od 12%, dok jedna banka ne bi bila u mogućnosti ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 na kraju treće godine testiranja. Ukupne dokapitalizacijske potrebe na razini bankarskog sektora do kraja treće godine testiranja bi iznosile 24,8 milijuna KM što predstavlja svega 0,05% bruto domaćeg proizvoda iz 2023. godine. Pored navedenih banaka koje su iskazale potrebu za dokapitalizacijom, još dvije banke u ovom nepovoljnom makroekonomskom scenariju bi iscrpile akumulirane viškove kapitala, odnosno njihov zaštitni sloj za očuvanje kapitala bio bi narušen.

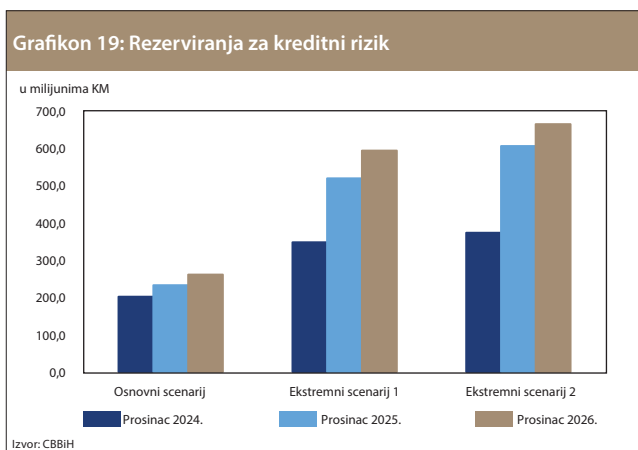
Grafikon 18. prikazuje doprinos pojedinih pozicija bilance stanja i uspjeha na promjenu stope adekvatnosti kapitala na sistemskom razini, kumulativno, u ekstremnim scenarijima, u razdoblju od kraja drugog tromjesečja 2024. do kraja 2026. godine.

³ Prema važećim Odlukama o izračunavanju kapitala banke su obvezne održavati zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovitog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Zaštitni sloj kapitala dodaje se na stopu redovitog osnovnog kapitala od 6,75% i ne može se koristiti za održavanje stope osnovnog i ukupnog kapitala. Održavanje propisanog zaštitnog sloja kapitala uvjet je za isplatu dividendi za banke.

Pad kapitaliziranosti bankarskog sektora u oba stresna scenarija prije svega je rezultat povećanih gubitaka na temelju kreditnog rizika. Ukupni NPL ratio na razini sustava pri materijalizaciji pretpostavljenih šokova mogao bi porasti za 2,3% na kraju 2026. godine u blažem ekstremnom scenariju, odnosno za 2,8% u jačem ekstremnom scenariju.

Gubitci na temelju kreditnog rizika proizlaze upravo iz rezerviranja za stavke financijske aktive (Grafikon 19), prvenstveno kreditnog portfelja sektora poduzeća i stanovništva i daju najznačajniji negativan doprinos stopi adekvatnosti kapitala u uvjetima stresa. Stopa adekvatnosti kapitala je također pod značajnim utjecajem kumulativnih promjena neto kamatnih prihoda i neto operativnih prihoda. Upravo neto kamatni prihodi daju najveći pozitivan doprinos stopi adekvatnosti kapitala od 11,8% u ekstremnom scenariju 1 i 10% u ekstremnom scenariju 2. S obzirom da je u stres testu postavljena i pretpostavka isplate dividendi u sva tri razdoblja testiranja na stres i u sva tri scenarija banke koje ostvaruju dobit isplaćuju dividendu, što daje negativan doprinos konačnoj stopi adekvatnosti kapitala u bankarskom sektoru. Utjecaj međubankarske zaraze u sustavu na kapitaliziranost banaka, koji je kvantificiran u oba ekstremna scenarija, za sada je zanemariv (Grafikon 18).

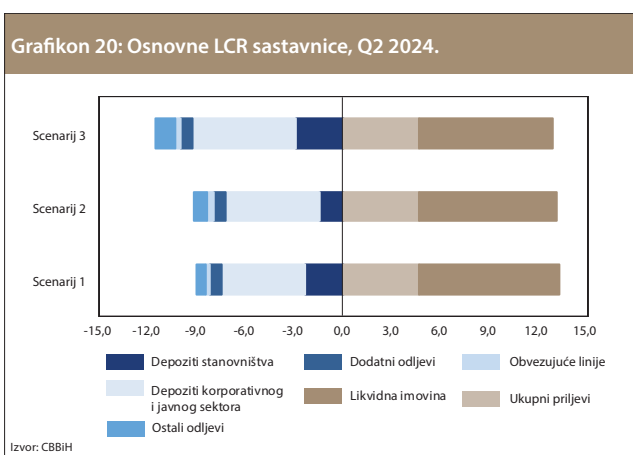

2.2 OSNOVNI NALAZI STRES TESTA LIKVIDNOSTI BANKARSKOG SEKTORA ZA Q2 2024.

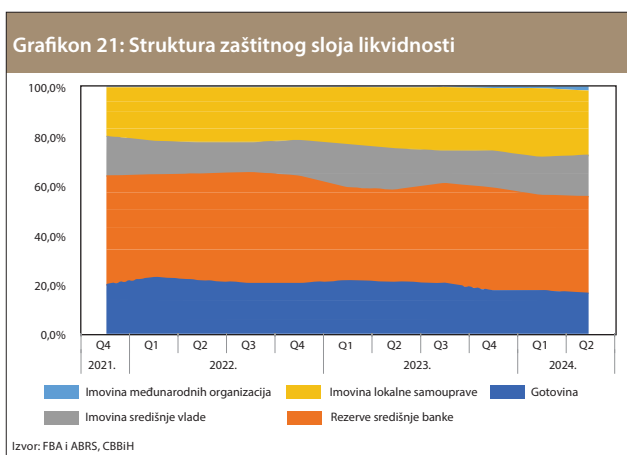
Na temelju rezultata stres testa likvidnosti provedenog na temelju podataka za kraj prvog polugodišta 2024. godine možemo zaključiti da je bankarski sektor u BiH otporan na šokove likvidnosti i šokove na strani izvora financiranja pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Ovakvi nalazi prvenstveno su rezultat dobre polazne likvidnosne pozicije banaka i visoke vrijednosti LCR koeficijenta na kraju prvog polugodišta 2024. godine na razini sektora znatno iznad regulatornog minimuma.

CBBiH na tromjesečnom temelju provodi top-down makro stres test likvidnosti, baziran na pristupu standardizirane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR (engl. Liquidity Coverage Ratio).

Ako promatramo strukturu najznačajnijih izvora likvidne imovine raspoložive za pokriće neto likvidnosnih odljeva bankarskog sektora vide se značajnije promjene od početka provedba testova na stres likvidnosti. Na Grafikonu 21. uočljivo je smanjenje udjela gotovine od drugog tromjesečja 2023. sa 20,6% na 16,6% na kraju drugog tromjesečja 2024. godine. S druge strane u istom vremenskom intervalu primjetan je proporcionalno blagi rast udjela sredstava investiranih u imovinu lokalne samouprave, te imovinu međunarodnih institucija. Sredstva na računu rezerve središnje banke i dalje su najznačajniji izvor zaštitnog sloja likvidnosti, s udjelom od 38,8%.

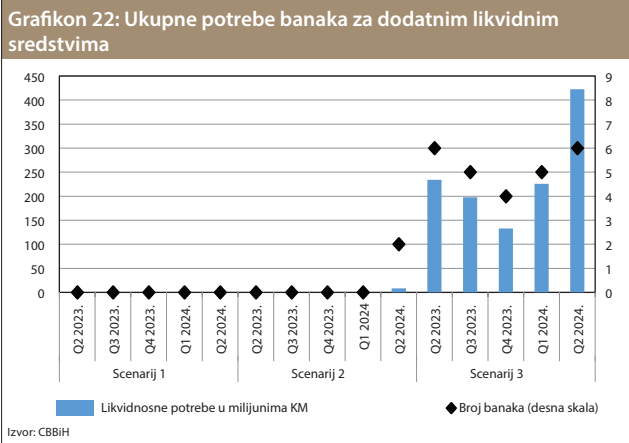

Šokovi u stres testu likvidnosti premašuju LCR parametre u smislu intenziteta i kalibrirani su korištenjem stručne procjene CBBiH u obliku tri alternativna stresna scenarija. Na Grafikonu 20. prikazana je promjena osnovnih sastavnica LCR kroz tri pretpostavljena scenarija gdje je uočljivo da na promjenu likvidnosne pozicije utječe povećanje likvidnosnih odljeva, s obzirom na pretpostavku da će se priljevi zadržati na istoj razini u promatranom vremenskom razdoblju šoka od 30 dana. Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva (deposit run) i najviše se odražava na povećanje odljeva depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sustavnu krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora financiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora, odnosno došlo bi do značajnijeg odljeva depozita poduzeća. Treći, kombinirani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova (velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija) i stresa na financijskom tržištu (veliki pad vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva). Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, s ciljem da se identificiraju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka.

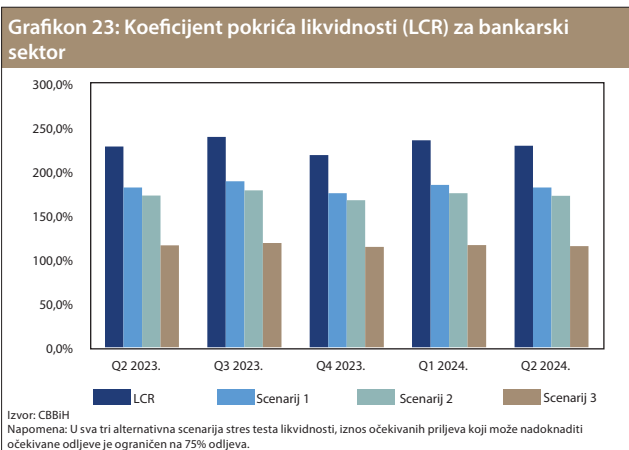

Rezultati provedenog testiranja na stres upućuju na visok stupanj otpornosti banaka na poremećaje likvidnosti i financiranja. U prvom stresnom scenariju koji pretpostavlja značajan odljev depozita stanovništva sve banke u sustavu su u mogućnosti uspješno pokriti pretpostavljene odljev te da zadrže LCR koeficijent iznad regulatornog minimuma. U Scenariju 2 dvije banke iskazuju potrebe za dodatnim likvidnim sredstvima uslijed materijalizacije šokova koji su izraženiji na strani korporativnog sektora, što upućuje na to da se većinski oslanjaju na manje stabilne izvore depozita iz sektora poduzeća (Grafikon 22).

Prema najsnažnijem stresnom scenariju šest banaka iz sustava ne bi apsorbirale stres likvidnosti u razdoblju od 30 dana bez dodatnih likvidnih sredstava. Imajući u vidu da kombinirani scenarij predstavlja izuzetno jak ekstremni scenarij, može se smatrati da je bankarski sektor u najvećoj mjeri dobro apsorbirao šokove pretpostavljene u ovom scenariju.

Premda su se pojedine banke pokazale osjetljivim na pretpostavljene likvidnosne šokove posebno u najjačem stresnom scenariju, agregirani rezultati testiranja na stres pokazuju da je LCR za bankarski sektor u svakom od provedenih tromjesečnih testova na stres, ostao znatno iznad regulatornog minimuma (Grafikon 23). Kontinuirana otpornost cjelokupnog sustava na pretpostavljene šokove i u najstrožem scenariju nije iznenađujuća obzirom na snažnu likvidnosnu poziciju i visoke ocjene pokazatelja likvidnosti u bh. bankarskom sektoru.

3. REGULATORNI OKVIR

Agencije za bankarstvo su tijekom 2024. godine jačale regulatorni okvir usvajanjem novih podzakonskih akata i seta privremenih mjera u cilju očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Krajem 2023. godine entitetske agencije za bankarstvo u BiH donijele su odluke koje se odnose na utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje strukturnih sustavnih rizika,⁴ te odluke koje se odnose na utvrđivanje minimalnih zahtjeva za upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.⁵ Prve od navedenih odluka primjenjuju se od 30. 6. 2024. godine, a donesene su u cilju očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sustava, smanjenja prekomjerne ili podcijenjene izloženosti, pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom, povećavanja otpornosti banaka, te u konačnici ograničavanja sustavnih rizika u financijskom sustavu. Svaka banka je dužna održavati zaštitni sloj kapitala za strukturni sustavni rizik (eng. Systemic Risk Buffer – SyRB) u obliku redovitog osnovnog kapitala, ukoliko ispunjava jedan ili oba navedena uvjeta: udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je veći od 5% i/ili stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL) manja je od 65%, a stopa SyRB može iznositi 0%, 1% ili 2% ukupnog iznosa izloženosti riziku banke. Agencije će najmanje jednom godišnje preispitivati utvrđene pragove i pokazatelje za utvrđivanje SyRB, te ukoliko ocijene potrebnim, propisati i dodatne pokazatelje radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sustavnih rizika, kao i veću stopu SyRB koja može iznositi najviše 3%. Također, izmjene u regulatornim propisima su napravljene i po pitanju izračuna kapitalnih zahtjeva na nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih osoba. Banke su tako u obvezi primjenjivati veće pondere rizika pri izračunu kapitalnih zahtjeva na nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih osoba, čiji je preostali rok do dospijea duži od 5 godina i na izloženosti ili dio izloženosti potpuno osiguranih stambenom nekretninom u kojoj vlasnik stanuje ili će stanovati, odnosno koju iznajmljuje ili će iznajmljivati, ukoliko je preostali rok dospijea duži od 20 godina.⁶

S fokusom na pouzdan i učinkovit sustav upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (eng. Interest Rate Risk in the Banking Book - IRRBB) agencije za bankarstvo novim odlukama koje će se primjenjivati od 30. 6. 2025. godine uvode minimalne standarde za uspostavljanje sustava upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, mjerenja rizika standardiziranim pristupom i supervizorskim testom netipičnih vrijednosti, te utvrđivanjem internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik u bankarskoj knjizi i unutrašnje kontrole za upravljanje kamatnim rizikom.

Kao odgovor na nedavnu prirodnu katastrofu koja je zadesila pojedine općine u FBiH, FBA je donijela privremene odluke s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica i očuvanja stabilnosti bankarskog, kao i mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH, kroz odobranje olakšica klijentima banke koji su izravno ili neizravno pogođeni negativnim posljedicama izvanrednih okolnosti, te posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom, koje banka primjenjuje u slučaju da odobri posebne mjere klijentu⁷.

U rujnu 2024. godine Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS) je usvojila set privremenih mjera s ciljem očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Tako su donesene odluke o privremenim mjerama za odobranje olakšica fizičkim i pravnim osobama za izmirenje kreditnih obveza,⁸ s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih otežanim uvjetima poslovanja gospodarskih društava koja su pogođena teškom ekonomskom situacijom i kojima je ograničeno poslovanje. Usvojena je Odluka o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke,⁹ u cilju jačanja kapitalne osnove banaka u uvjetima ekonomske nestabilnosti i povećanja otpornosti banaka na financijske šokove, kojom se uvodi obveza podnošenja zahtjeva od strane banke i davanje suglasnosti od strane ABRS za isplatu dobiti ostvarene u prethodnoj poslovnoj godini. Treća privremena mjera odnosi se na usvajanje Odluke o izmjenama Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti,¹⁰ čiji je cilj ublažavanje rizika koji proističu iz izloženosti prema stranim središnjim vladama i središnjim bankama uslijed poremećaja na globalnim financijskim tržištima.

⁴ Odluka o utvrđivanju dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sustavnih rizika ("Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

Odluka o zaštitnom sloju kapitala za sustavni rizik, („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 06/24), od 26.12.2024. i Odluka o stopi i načinu održavanja zaštitnog sloja kapitala za strukturni sustavni rizik („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 45/24), od 21.05.2024.

⁵ Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 06/24), od 26.12.2023. i Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi ("Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

⁶ Odluka o dopuni Odluke o uključivanju posebnih uvjeta za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama u sustav upravljanja rizicima u banci („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 06/24), od 26.12.2023. i Odluka o utvrđivanju dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sustavnih rizika („Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

⁷ Odluka o posebnim mjerama koje banka primjenjuje u izvanrednim okolnostima – poplave iz oktobra/listopada 2024.godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 79/24), od 08. 10. 2024. i Odluka o posebnim mjerama koje lizing društvo i mikrokreditna organizacija primjenjuje u izvanrednim okolnostima – poplave iz oktobra/listopada 2024. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 79/24), od 08. 10. 2024.

⁸ Odluka o privremenim mjerama za odobranje olakšica fizičkim osobama za izmirenje kreditnih obveza (Službeni glasnik Republike Srpske broj 84/24), od 25. 09. 2024. i Odluka o privremenim mjerama za odobranje olakšica pravnim osobama za izmirenje kreditnih obveza („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 95/24), od 29. 10. 2024.

⁹ Odluka usvojena 25. 9. 2024., „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 84/24

¹⁰ Odluka usvojena 25. 9. 2024., „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 84/24

ABRS je kroz praćenje primjene i učinaka navedene odluke prepoznala potrebu za dodatnim ograničavanjem ulaganja banaka na globalnim financijskim tržištima, kako bi banke u slučaju potencijalnih rizika, nastavile nesmetano i kontinuirano financirati rast domaće gospodarske aktivnosti.

ABRS je u listopadu 2024. usvojila set podzakonskih akata kojim se uređuje rad i omogućava licenciranje društava za izdavanje elektroničkog novca, sukladno Zakonu o elektroničkom novcu u RS-u. Ovim podzakonskim aktima se dodatno uređuje domaće tržište i uvode suvremene financijske usluge s međunarodnog tržišta tako što se definiraju i propisuju opći kriteriji u postupku izdavanja dozvole za obavljanje poslova izdavanja elektroničkog novca, poslovanje i regulatorni zahtjevi koje mora ispunjavati društvo za izdavanje elektroničkog novca u cilju osiguranja stabilnog i sigurnog poslovanja, nadzor nad obavljanjem poslova izdavanja elektroničkog novca, te precizirane obveze redovitog izvješćivanja i izvanrednih obavijesti o poslovanju subjekata nadzora.

Upravno vijeće CBBiH je u rujnu 2024. godine usvojilo Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši CBBiH. Cilj Odluke je ubrzati transakcije uz veću transparentnost i učinkovitost platnog prometa, standardizirati troškove platnih transakcija, omogućiti lakše upravljanje troškovima i pojednostavljen obračun naknada za platne transakcije implicirajući poboljšanu kvalitetu usluga koje komercijalne banke nude svojim klijentima. Uvođenjem jedinstvenog iznosa naknade za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sustavu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV), koji je ujedno i manji od sadašnje prosječne vrijednosti iznosa naknada, komercijalnim bankama u BiH se omogućava jednoobrazno postupanje bez obzira na vremenski interval poravnanja međubankarskih transakcija. Također s namjerom stimuliranja deponenata CBBiH na korištenje elektroničkog bankarstva, spomenutom Odlukom mijenja se i tarifa naknada za poslove s deponentima u dijelu koji se odnosi na korištenje elektroničkog bankarstva. Odluka se primjenjuje od 1. studenog 2024. godine.

